

SYNDROM GOTOWOŚCI ANOREKTYCZNEJ

zastosowanie konstruktów teoretycznych
dla projektowania działań profilaktycznych

Beata Ziółkowska, IP, UAM, Poznań

Zaburzenie/choroba jako forma adaptacji do sytuacji trudnej

stresory / sytuacje trudne / sytuacje kryzysowe = **możliwość wystąpienia**
grupa oparcia + samoocena + zdolność radzenia sobie = **choroby, zaburzenia**

Zaburzenie/choroba jest wynikiem stosunku:

- **działających stresorów do**
- **zdolności radzenia sobie przez jednostkę na różnych poziomach funkcjonowania**
- **samooceny**
- **grupy oparcia (za: Albee, 1980).**

Syndrom gotowości anorektycznej (SGA)

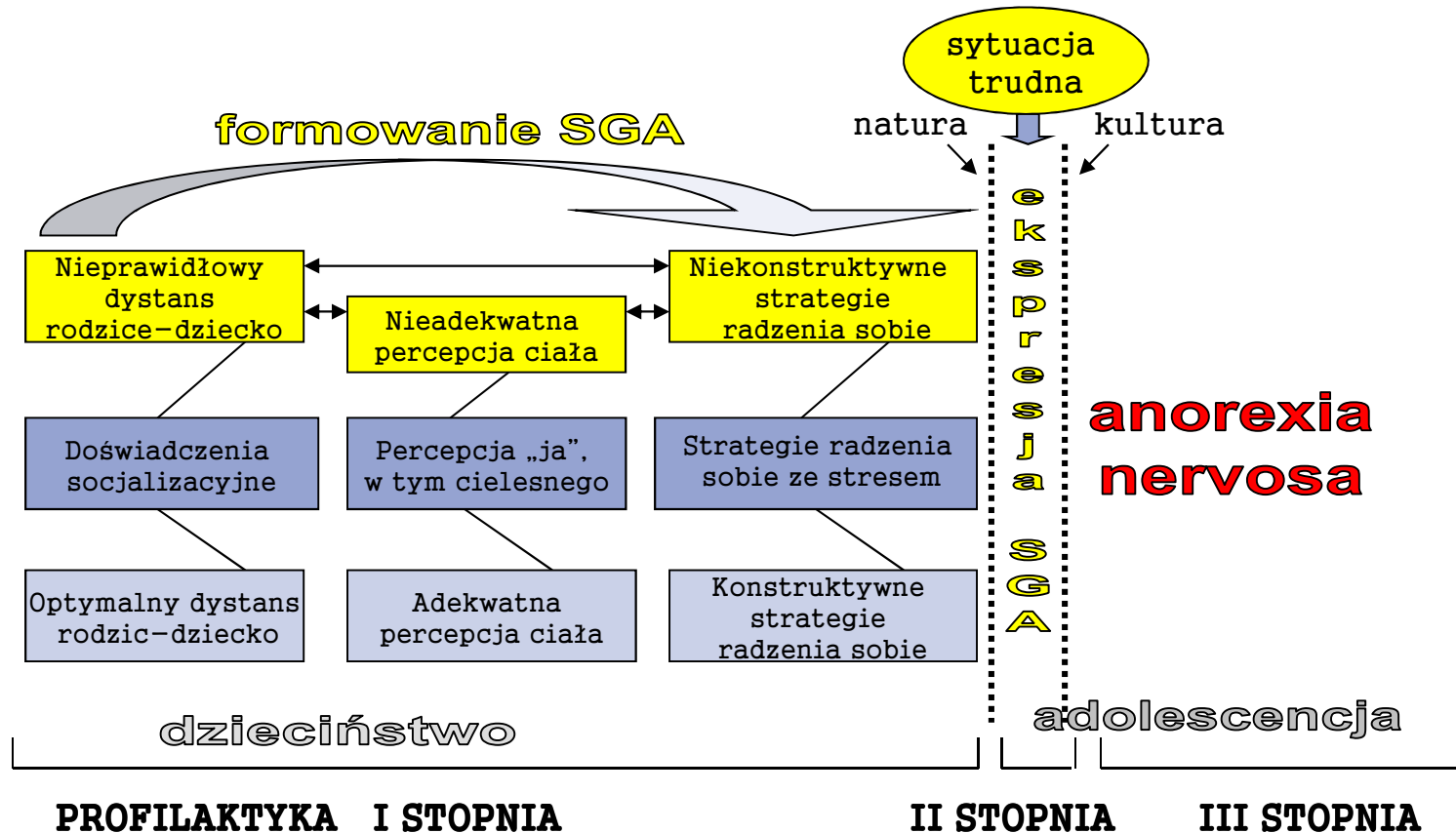
- jest to zespół wskaźników lokujących się w poznawczej, emocjonalnej i behawioralnej sferze funkcjonowania oraz nasuwających podejrzenie nieprawidłowości w zakresie realizowania potrzeby pokarmowej oraz stosunku do własnego ciała
- diagnoza SGA nie przesądza o wystąpieniu anorexia nervosa, można go jednak ujmować jako czynnik ryzyka, uformowany w toku dotychczasowego rozwoju jednostki
- syndrom gotowości anorektycznej ujawniał się będzie pod postacią tzw. zachowań anorektycznych

Zachowania anorektyczne „pogotowie anorektyczne”

- wzmożone zainteresowanie pokarmami, ich wartością kaloryczną
- wzmożone zainteresowanie dietami i/lub sposobami kontroli wagi
- wzmagająca się okresowo aktywność ruchowa
- podatność na wpływy kultury masowej, zwłaszcza reklamy wizualnej
- nadmierne skupienie na ciele i przesadna dbałość o wygląd
- porównywanie się z ideałami urody i niedocenywanie własnej atrakcyjności
- labilność emocjonalna warunkowana głównie stosunkiem do jedzenia i ciała
- tendencja do kontrolowania wagi, wymiarów ciała, czemu towarzyszyć może napięcie emocjonalne
- wzmożona potrzeba rywalizacji i/lub perfekcjonizmu i/lub kontroli

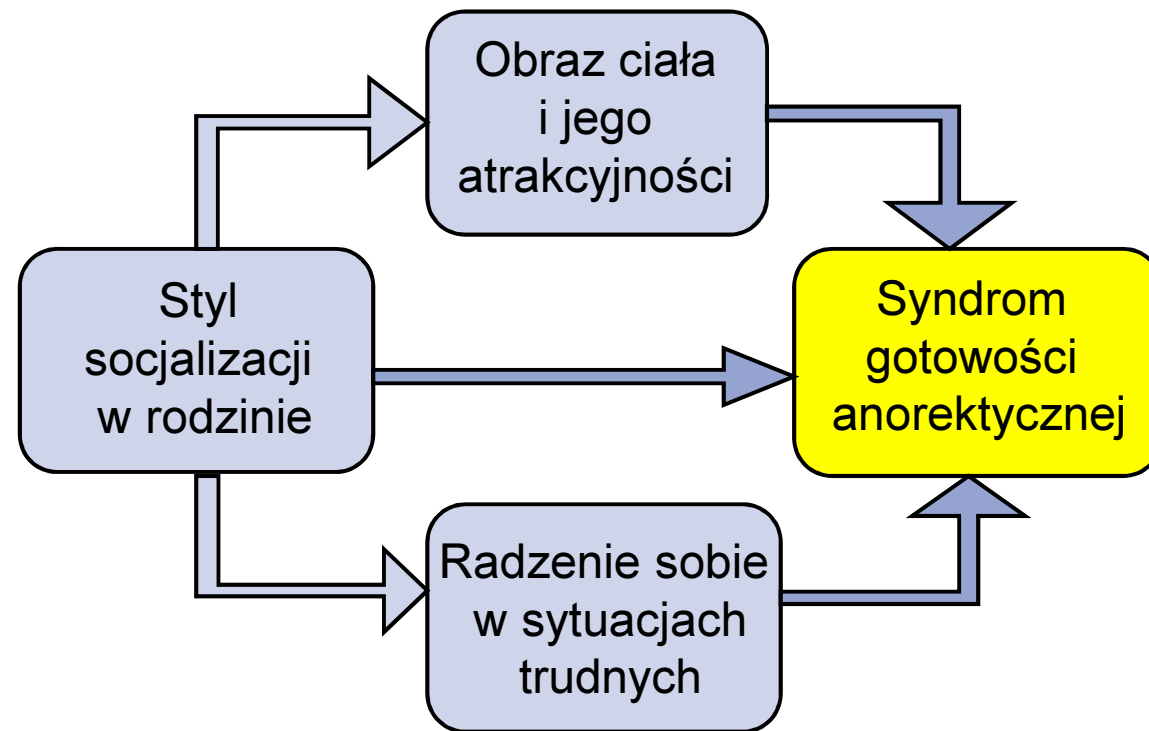
Mechanizm formowania się i ekspresji SGA

Problemy badawcze

- Jakiego rodzaju wskaźniki uznać można za diagnostyczne dla rozpoznania SGA?
- Jakiego rodzaju doświadczenia socjalizacyjne zachowane w pamięci badanych, mogą stać się czynnikami ryzyka dla uruchomienia SGA?
- W jakim stopniu obraz własnego ciała oraz ocena poziomu własnej atrakcyjności sprzyjają ekspresji SGA?
- W jakim stopniu spostrzeganie stresorów oraz styl radzenia sobie w sytuacjach trudnych wpływa na ujawnienie i wzmacnianie SGA?

Struktura zmiennych

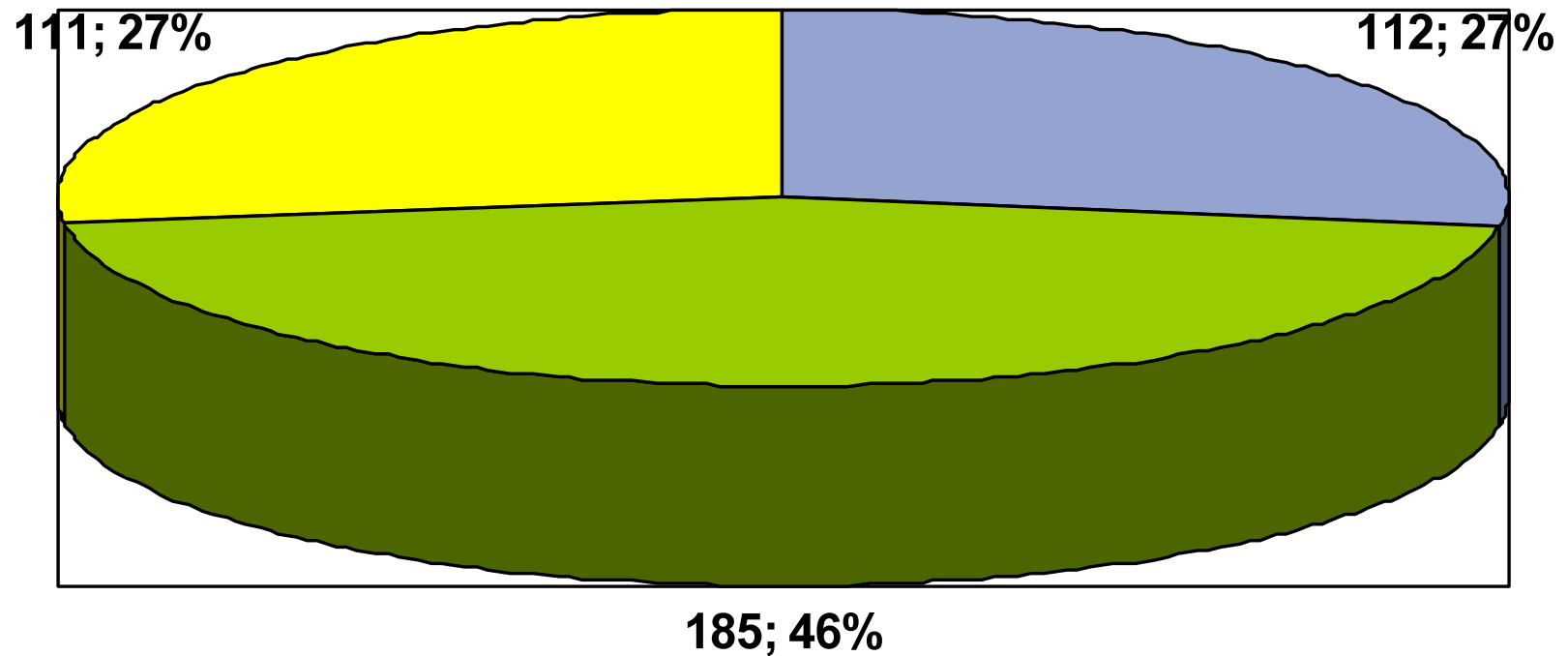

Badania nad SGA

Etap badań	Wielkość grupy	Cele badania	Narzędzia badawcze
Badania pilotażowe 1996/97	50	<ul style="list-style-type: none"> ■ weryfikacja konstruktów SGA ■ weryfikacja narzędzi badawczych 	<ul style="list-style-type: none"> ■ rozmowa kliniczna ■ Kwestionariusz do badania obrazu ciała (AiB) ■ Kwestionariusz do badania SGA (AiB)
Badania przesiewowe 1998/99	408	<ul style="list-style-type: none"> ■ wyłonienie grupy ujawniającej SGA ■ sprawdzenie, na ile problem ten obecny jest w populacji polskich dziewcząt 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kwestionariusz do badania indywidualnego stosunku do jedzenia
Badania właściwe 1999/2000	43 (22 grupa kontrolna 21 grupa właściwa)	<ul style="list-style-type: none"> ■ szczegółowa ilościowa i jakościowa analiza determinantów SGA 	<ul style="list-style-type: none"> ■ rozmowa kliniczna ■ Kwestionariusz do badania obrazu ciała (B) ■ Q-sort do badania zachowań anorektycznych

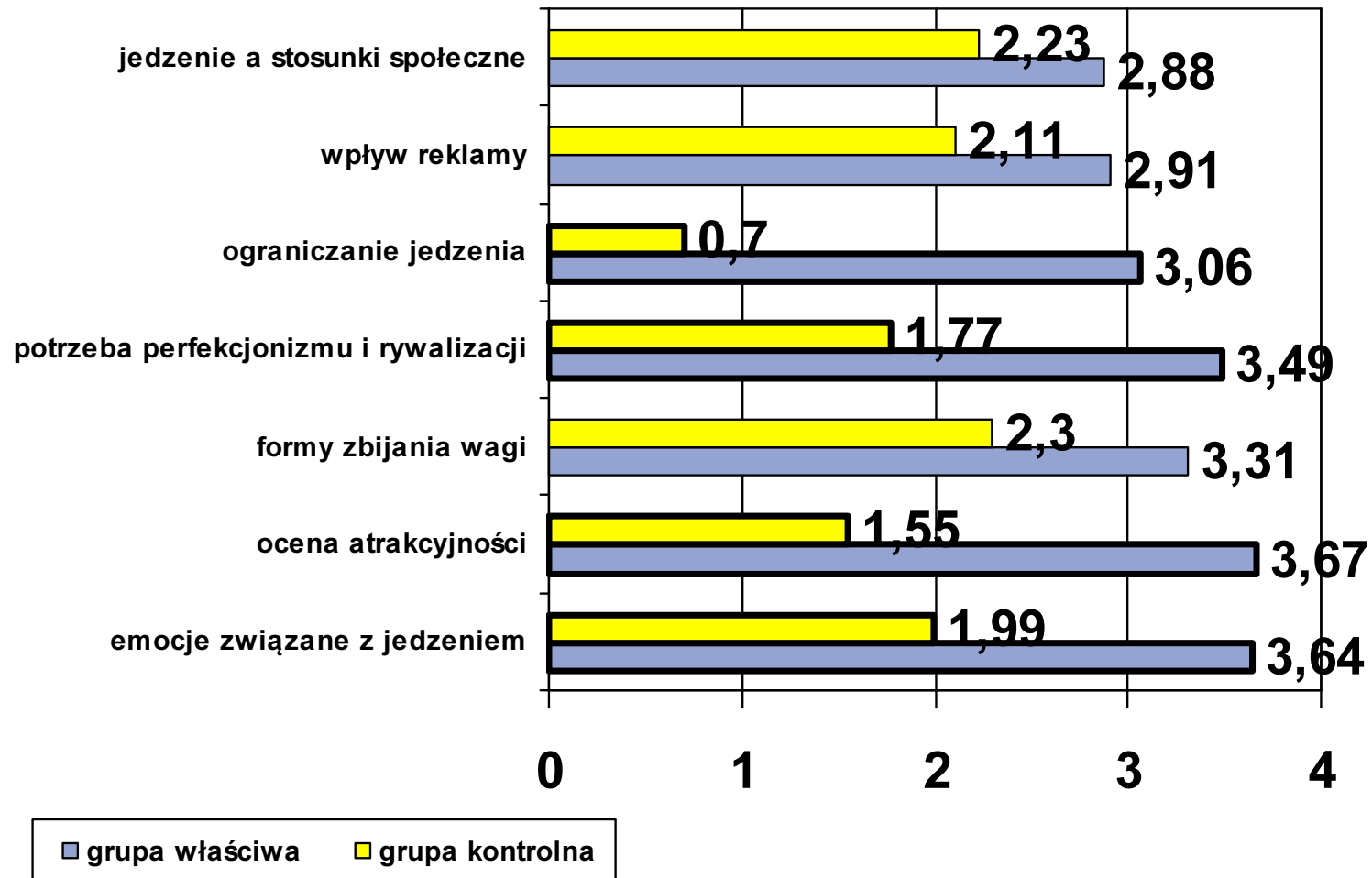

Wielkości wyróżnionych grup

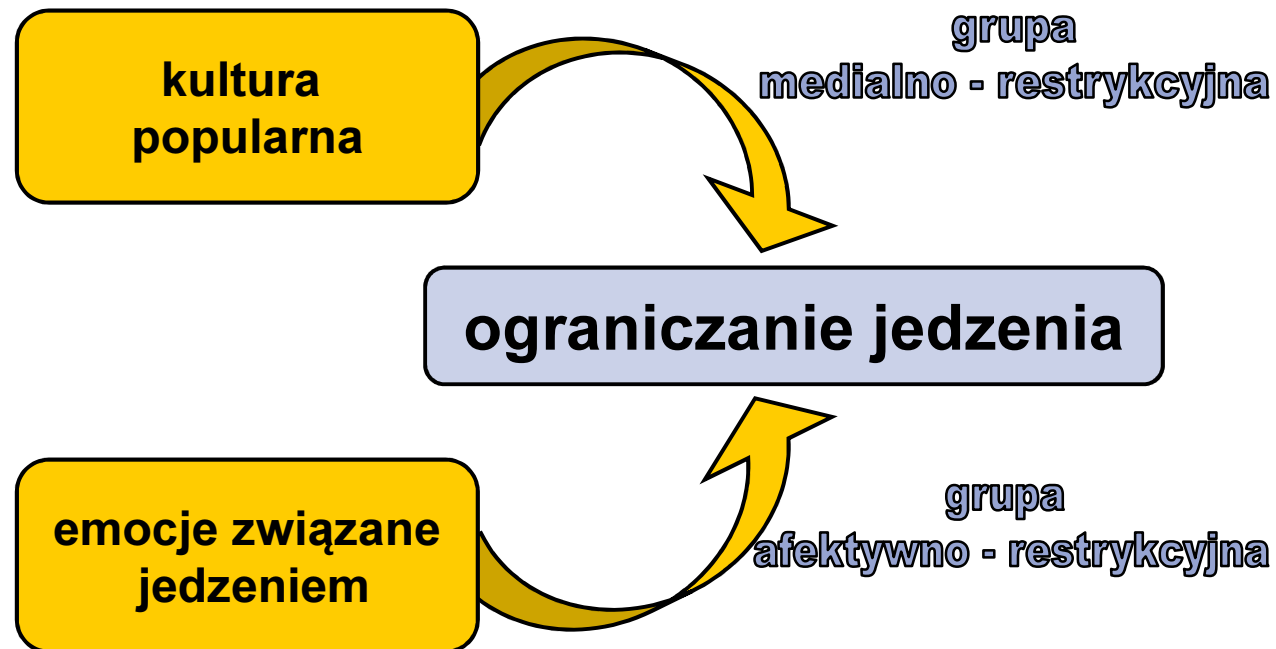

■ grupa dolna ■ grupa środkowa ■ grupa górna (SGA)

Zachowania anorektyczne w porównywanych grupach

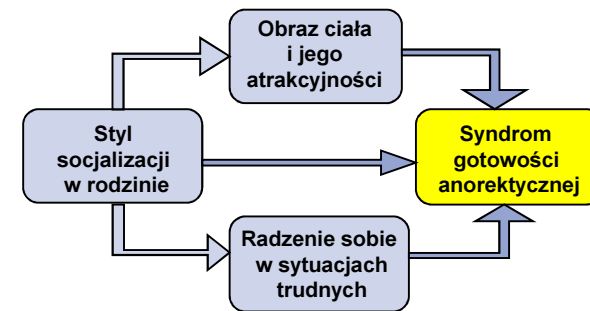

Naciski decydujące o ograniczaniu jedzenia w grupie z SGA

Wybrane wnioski z badań nad SGA

- W strukturze samooceny globalnej dziewcząt z SGA podstawowe miejsce zajmuje atrakcyjność fizyczna
  - Dziewczęta z SGA niezwykle surowo wartościują swój wygląd, natomiast nie ujawniają nieprawidłowości w spostrzeganiu schematu własnego ciała
-
- Ojcowie dziewcząt SGA są często fizycznie i/lub psychicznie nieobecni
  - Matki dziewcząt z SGA przywiązują nadmierną wagę do jedzenia oraz przeceniają znaczenie wyglądu fizycznego dla osiągnięcia powodzenia życiowego, a także zachęcają do rywalizacji
  - Relacje dziewcząt z SGA z rodzicami realizowane są w skróconym, ale nadmiernie korygującym dystansie

Profilaktyka anorexia nervosa w świetle badań nad SGA

	Profilaktyka 1 stopnia	Profilaktyka 2 stopnia
odbiorca	<ul style="list-style-type: none"> rodzice i opiekunowie mający wpływ na kształtowanie się postaw młodych ludzi dzieci nie ujawniające problemów w sferze zaspakajania potrzeby pokarmowej oraz stosunku do własnego ciała, 	<ul style="list-style-type: none"> dzieci i młodzież, u których zdiagnozowano SGA, rodzice i opiekunowie pozostający z nimi w bliskich relacjach, dzieci i młodzież, w których najbliższym otoczeniu (np. klasa szkolna) pojawił się problem zaburzeń łaknienia
cele	<ul style="list-style-type: none"> niedopuszczenie do wystąpienia zaburzeń w sferze jedzenia oraz stosunku do własnego ciała ograniczanie liczby czynników ryzyka, wzmacnianie wewnętrznych i zewnętrznych zasobów 	<ul style="list-style-type: none"> niedopuszczenie do rozwinięcia się pełno objawowego syndromu anoreksji, zmniejszenie zasięgu działania czynników zagrażających diagnoza i wzmacnianie wewnętrznych i zewnętrznych czynników chroniących
treści	<ul style="list-style-type: none"> budzenie i trenowanie sposobów realistycznego radzenia sobie z problemami czerpanie nauki z porażek i ich naturalne przyjmowanie budowanie stabilnego, adekwatnego obrazu „ja” identyfikowanie i otwarte komunikowanie swoich myśli, potrzeb, przekonań w relacjach z innymi ludźmi 	<ul style="list-style-type: none"> ograniczanie czynnika rywalizacji i bezwzględnego dążenia do perfekcjonizmu zapoznawanie się z zasadami zdrowego żywienia i aktywności fizycznej oraz ich znaczenia w okresie wzrostu budowanie sieci wsparcia, nabywanie umiejętności prośenia o pomoc